

Keski-Euroopan mallin mukaisesti leukakirurgia on muista Pohjoismaista poiketen lääkäripohjainen erikoisala

Leukakirurgian asema Suomessa

Leukakirurgia on sekä lääketieteelliseen että hammaslääketieteelliseen koulutukseen perustuva erikoisala, joka eriytyi Euroopassa yli 100 vuotta sitten yleisestä kirurgiasta ja hammaslääketieteestä itsenäiseksi. Käsitteitä (suu- ja) leukakirurgia ja (hammas- ja) suukirurgia ei voi erottaa tarkasti toisistaan. Kehitys on maittain kulkenut eri teitä siten, että peruskoulutus ja sen suomat mahdollisuudet ovat toimineet alojen jakajana.

EU:n lääketieteen direktiivin mukaisesti Euroopassa on nykyään kaksi lääketieteen peruskoulutukseen perustuvaa leukakirurgian erikoisalaa. Kolmessatoista Euroopan maassa edellytetään vain lääketieteen perustutkintoa erikoistumiskoulutuksen lisäksi. Yhdeksässä maassa vaaditaan lisäksi hammaslääketieteen perustutkinto. Suomessa leukakirurgia on ollut itsenäinen lääketieteen erikoisala 1960-luvulta lähtien. Hammaslääketieteen peruskoulutukseen perustuva erikoisala suukirurgia esiintyy 14 Euroopan maassa, myös Suomessa.

Leukakirurgian erikoislääkäreiden määrä on tasaisesti kasvanut Euroopan unionin alueella. Viime vuonna leukakirurgiaa oli noin 6 000. Keski-Euroopan alueella leukakirurgitiheys on noin 1,5 sataatuhatta asukasta kohden ja Suomessa noin 0,6. Vertailun vuoksi mainittakoon, että plastiikkakirurgiaa on Suomessa noin yksi sataatuhatta asukasta kohti ja korvialueita noin 5,9. Leukakirurgien kokonaismäärän lisääntyminen myös Suomessa tulee vaikuttamaan erikoislääkärin työnkuvaan yliopisto- ja keskussairaaloissa. HUS:n leukakirurgian erikoislääkärit suorittavat vuosittain noin 400 kasvotrauma-, noin 200 kasvojen de-

formiteetti- ja 70 kasvojen mikrovaskulaarista rekonstruktioleikkausta.

Eurooppalainen leukakirurgia yhdistävä järjestö European Association for Cranio-maxillofacial Surgery perustettiin vuonna 1970. Leukakirurgia on myös virallinen erikoisala Euroopan erikoislääkäriyhdistyksessä (UEMS). Yhdistykseen kuuluu 30 eurooppalaista jäsenvaltiota ja 51 lääketieteen erikoisalaa. Leukakirurgialla on oma sektionsa ja tutkintolautakuntansa. Tutkintoja voi suorittaa kahden vuoden välein eurooppalaisten kongressien yhteydessä.

UEMS:n alainen leukakirurgian sektio määrittä vuonna 2002 alan kliiniset painoalueet erikoissairaanhoidossa. Vuoden 2009 aikana kaikkien UEMS:n alaisten erikoisalojen oli myös laadittava kannanotto, joka määrittä alan koulutuksen, laadunvarmistuksen ja keskeiset kliiniset osa-alueet. Leukakirurgian painoalueeksi tuli kallon, leukojen ja kasvojen sekä niihin liittyvien kudosten sairauksien, tapaturmien ja puutosten hoito. Ala käsittää traumatologian, kasvainkirurgian rekonstruktioineen, leukanivelen kirurgian, leukojen osteotomiakirurgian (nk. ortognaattinen kirurgia), infektioiden leikkaushoidon, preproteettisen kirurgian sekä huuli- ja suulakihalkioiden kirurgisen hoidon. Vaativat kasvojen ja leukojen mikrovaskulaariset rekonstruktiot kuuluvat myös leukakirurgian piiriin Suomessa ja monessa muussa Euroopan maassa. Synnynnäisten anomalioiden leikkaushoito ja kasvojen plastiikkakirurgia on leukakirurgien työkenttää erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopassa.

Suukirurgian ja leukakirurgian koulutuk-

sien yhtenäistämistä on pidetty keskeisenä ja tärkeänä tavoitteena mm. alojen kehittämiseksi. Suu- ja leukakirurgian koulutussuosituksen mukaan hyvän taitotiedon takaisivat lääkärin ja hammaslääkärin perustutkinnot sekä 4–6 vuoden palvelu koulutusvirassa. Suomessa suukirurgian ja leukakirurgian kouluttajat sekä Hammaslääkäriliiton ja Lääkäriliiton hallitukset hyväksyivät vuonna 1995 lääkärin- ja hammaslääkärin neuvottelukuntien allekirjoittaman kannanoton, jonka mukaan suu- ja leukakirurgia erikoisalana kuuluisi sekä erikoishammaslääkäri- että erikoislääkäritutkintoihin. Erikoiskoulutuksen sisältö olisi sama riippumatta peruskoulutuksesta ja puuttuva lääkärin tai hammaslääkärin perustutkinto on suoritettava joko ennen erikoistumiskoulutusta tai siihen sisältyvänä.

Suukirurgian ja leukakirurgian pitkään kestänyt erillisuus Suomessa näytti siis ratkenneelta, kun asetukset muuttuivat 1999. Alalle saattoi pyrkiä joko hammaslääkäri- tai lääkäripohjalta, mutta kaikilla tuli suosituksen mukaisesti olla niin lääkärin kuin hammaslääkärin koulutukset ennen erikoistumistutkintoa. Asetus ei kuitenkaan sinänsä voinut edellyttää kahta perustutkintoa, ja edelleenkin alalle erikoistutaan maassamme yhdellä perustutkinnolla. On mahdollista että erikoisalalle valmistuu tulevaisuudessa sekä hammas-

lääkäripohjaisia suukirurgeja että lääkäripohjaisia leukakirurgeja. Jälkimmäisten opintoihin on nykyään kuuluttava myös kirurgian runko-koulutuksen suorittaminen muiden kirurgian erikoisalojen tapaan eurooppalaisen mallin mukaisesti. Hammaslääkärikoulutusta on kuitenkin pidettävä hyvin suositeltavana. Leukakirurgilla on näin erinomaiset edellytykset tehdä yhteistyötä monen hammaslääketieteen ja lääketieteen erikoisalan edustajien kanssa leukojen, kasvojen sekä kallon sairauksien hoidon parissa.

Työnjako plastiikkakirurgian ja korva-, nenä- ja kurkkutautien kirurgian kanssa on erityisesti raskaan kirurgian suhteen epäselvä monissa sairaaloissa ja sairaanhoitopiireissä. Leukakirurgien määrän kasvu johtaa toivottavasti leukakirurgian roolin vahvistumiseen yliopisto- ja keskussairaaloissa. Suun ja leukojen alueen erityisosaamisen perusteella leukakirurgia voi toimia tämän tärkeän kehonalueen vammojen ja kasvainten hoidon kehittämisessä tiennäyttäjänä. Kaikkien erikoisalojen tarpeet ja osaamisen tasapuolisesti huomioivia järjestelymahdollisuuksia on monia. Esimerkiksi HUS:ssa suunnitellaan pään ja kaulan kirurgian osaamiskeskusta, jossa kaikkien erikoisalojen hyvällä yhteistyöllä on saavutettavissa potilaan kannalta parhaat tulokset. ■

CHRISTIAN LINDQVIST, LKT, HLL,
professori, klinikaylilääkäri
HUS, operatiivinen toimiala, suu- ja
leukasairauksien klinikka
PL 263, 00029 HUS
ja Helsingin yliopisto, suu- ja
leukakirurgia

RISTO KONTIO, LT, HLL, erikoislääkäri
HUS, operatiivinen toimiala, suu- ja
leukasairauksien klinikka

SIDONNAISUUDET

Ei sidonnaisuuksia.